

Comissió de Festes Majors Patronals (ASSOC)

Es tracta d'una associació sorgida a Benidorm per tal d'organitzar les activitats de les Festes Majors Patronals que des del segle XIX se celebren el segon diumenge de novembre en honor de la Mare de Déu del Sufragi i de sant Jaume Apòstol. La importància que va adquirir a Benidorm el culte a la Mare de Déu del Naufragi, la festa de la qual se celebrava en març, va eclipsar una mica el culte de sant Jaume, el tradicional patró de la localitat des de l'edat mitjana, la festa del qual se celebrava en juliol. El canvi de nom de la Mare de Déu, tot posant Sufragi en lloc de Naufragi, per decisió d'un bisbe del segle XIX (Pere Orts Berdín que ens transmet la notícia no indica ni el seu nom ni la data del canvi) va relacionar la Mare de Déu de Benidorm amb el sufragi per les ànimes del purgatori, la festa de les quals se celebrava en novembre. Per aquesta raó, la festa de la Mare de Déu del Sufragi se celebra a partir d'aquesta data al mes de novembre i per ser les festes patronals, s'inclou també a sant Jaume. El fet que els pescadors podrien estar a la festa en novembre perquè havia finalitzat la temporada de l'almadrava, i no en març, quan es va trobar la Mare de Déu, no va ser la vertadera causa del canvi però sí que va contribuir a la consolidació de la Festa.

L'associació de Festes Patronals es va crear l'any 1982. Es diu als estatuts, redactats el mateix any, que es considera depositària de estas tradiciones locales i té com a objectius *la organización de los festejos cívico-religiosos que, anualmente se celebran, ciñéndose en todo a la tradición, culto y devoción a la Virgen del Sufragio y San Jaime Apóstol, Excelsos Patronos de Benidorm y atender al estudio, historia y conservación de las tradiciones locales*. Malgrat l'existència d'aquesta norma escrita se segueix més la força de la tradició no escrita, la qual cosa es veu en la constitució de la comissió que es renova cada any: als estatuts es diu que iniciaran la seua activitat a principis d'any però el costum és que siga en finalitzar la Festa. No és tracta d'una tradició rígida, sinó oberta als canvis: el 1991, per primera vegada, una dona, Pepa Orozco Cortés, va accedir a la presidència de la comissió i a partir d'aleshores els presidents poden ser indistintament homes o dones.

Els majorals entrants són elegits pels ixents de l'any anterior. El dilluns de festes el rector de sant Jaume llegeix a l'església, després de la processó, la llista de

les persones triades, quasi un centenar. No totes accepten i en solen quedar al voltant d'uns seixanta majorals, encara que pot variar prou d'un any a l'altre.

La nova comissió es reuneix tots els dilluns a la nit a la Casa del Fester. La primera reunió té com a objectiu triar un president. El nou president nomena la junta directiva i la presenta en la segona reunió a la resta de majorals per la seua aprovació. La junta directiva està formada per dos vicepresidents, un secretari, un tresorer, un comptador, un encarregat de protocol i els vocals necessaris. Es formen diversos grups de treball:

- D'església: s'encarrega d'organitzar les activitats religioses: misses, sermons, processons, cor, etc.
- De música: s'encarrega de contractar bandes i actuacions musicals i, si s'escau, subministrar-los allotjament i manutenció.
- De focs d'artifici: s'encarrega de contractar l'empresa o empreses pirotècniques que hauran de dur a terme els diversos castells de focs d'artifici.
- De reines i dames: des de 1971, primer any que va haver-hi reines de les festes, la Comissió s'encarrega de la seua elecció.
- Del llibret: s'encarrega de l'edició de la Revista de les Festes Majors Patronals.

Al llarg de l'any, la Comissió de Festes realitza un conjunt molt ample d'activitats, entre les quals cal destacar les següents:

- 16 de març: missa i ofrena a la Mare de Déu del Sufragi en el dia de la seua arribada a Benidorm. Des del 1990, se celebra l'*Alba*: a les cinc del matí es voltegen les campanes de l'església perquè hi acudeixquen els fidels, els quals trauen la imatge de la Mare de Déu i la passen per les dues platges.
- Març-abril: presentació de les reines major i infantil i de les dames. En una primera fase eren elegides sense criteris democràtics. La primera reina, l'any 1971, va ser Josepa Zaragoza Ivars, filla de Pere Zaragoza Orts, que anteriorment havia estat alcalde de Benidorm i que aleshores ocupava un important

càrrec al Ministeri d'Informació i Turisme. A partir de 1982, es procura que l'elecció siga democràtica. Primerament, es convoca, durant el mes de febrer, les xiquetes de 6 a 8 anys per elegir la reina infantil i dames i posteriorment les jóvens de 16 a 18 anys per a l'elecció de la reina major i les dames. En un primer moment, es va utilitzar el correu com a sistema de convocatòria, tot utilitzant com a base de dades el Padró Municipal. Però la poca efectivitat del sistema va aconsellar fer les convocatòries mitjançant la premsa i cartells anunciadors. Actualment, la presentació de les reines i dames es fa a la sala de festes *Benidorm Palace*, però anteriorment es feia a la plaça del Castell. L'Ajuntament paga una part de les despeses a reines i dames per tal de garantir l'accés de totes les xiquetes sense condicionaments econòmics.

- Finals de juny: coronació de les reines, que actualment es fa al parc de l'Aigüera, però abans es feia en altres llocs com el Torrejón, el carrer Bilbao, etc. S'elegeix un mantenidor encarregat de fer el discurs de presentació. Es procura que siga una persona de prestigi vinculada a Benidorm pel naixement o per ser d'una família originària de Benidorm.

- 25 de juliol, festa de Sant Jaume: es tracta d'una festa tradicional que s'havia perdut per no ser actualment dia festiu. Des del 1991, s'ha volgut recuperar una part de la tradició tot celebrant una missa i ballant les danses denominades del *peuet* (vegeu **ball del peuet MÚS.**). L'altra part de la tradició, la paella a la Cala, és actualment irrecuperable.

Totes aquestes activitats les podríem qualificar com de preparatòries. Quan arriba el segon cap de setmana de novembre se celebren les Festes Majors Patronals, la Festa de Benidorm per excel·lència, per a la qual s'ha estat treballant tot un any. Cada dia té les seues activitats tradicionals, encara que les més importants són les del diumenge i del dilluns:

- Dissabte: escenificació de l'arribada de la Mare de Déu amb actors de l'associació La Barqueta (vegeu **Associació Cultural i Recreativa la Barqueta ASSOC.**), ofrena de flors a la Mare de Déu i pregó.

- Diumenge: missa major, on la tradició és cantar la Pontifical de Perosi. La processó es fa a la vesprada, en la qual els mariners que feien el servei militar a Cartagena tenien permís per vindre a portar la

imatge de la Mare de Déu. Després de la processó està l'*Estampeta* de la Mare de Déu que consisteix en un petit castell de focs d'artifici amb els llums apagats i en finalitzar apareix la imatge de la Mare de Déu. També s'organitza el cant de còpletes a la Mare de Déu. Es canten a la plaça de Sant Jaume davant l'església. La Barqueta s'encarrega d'assajar-les els dies anteriors. Al llibre de Martínez i Martínez s'arregla la partitura i text d'un conjunt de còpletes, que l'esmentat autor denomina *Folies de Benidorm* (vegeu **còpletes a la Mare de Deu del Sufragi MÚS.**) La recopilació es va efectuar entre 1912 i 1947.

- Dilluns: en honor a sant Jaume s'organitza una missa i una processó. Després de la processó està l'*Estampeta* de sant Jaume.

- Dimarts: dedicat als difunts, s'organitza una missa i es visita els cementeris.

- Dimecres: des que hi ha reines ha adquirit gran força la desfilada de carrosses. Finalment hi ha un castell de focs d'artifici que normalment es dispara a la platja de Llevant per ser més ampla i oferir millors condicions de visibilitat i seguretat. Les diverses comissions posen molt d'interés en aquests focs, que han assolit un alt nivell de qualitat gràcies a què es trien els millors pirotècnics i es dedica un pressupost important.

A més d'aquestes activitats tradicionals, la majoria de caire religiós, la comissió organitza altres activitats com són la il·luminació dels carrers, cercaviles, concerts, correfocs, etc. Per a poder realitzar totes aquestes activitats la qüestió econòmica esdevé una ocupació fonamental de la comissió. Per tal aconseguir finançar la festa hi ha diverses fonts:

- L'Ajuntament: que a més d'una important ajuda econòmica anual dóna també el seu suport amb el treball dels seus Serveis Tècnics en temes com cadafals per als músics, escenaris i decoració per a les presentacions, etc.

- Loteria i rifes: totes les setmanes la Comissió ven loteria i sovint està abonada a números fixos.

- Nadal: mercat amb torrons, dolços, flors, elements per a betlems, i d'altres elements típics de les festes nadalenques.

- Nit de Nadal: després de la Missa del Gall es fa un

servei de venda de licors i dolços.

- Dia dels Reis: a la Palmera es ven el típic tortell de Reis amb xocolata.

- Dia de sant Blai: venda del bollo de sant Blai a la Palmera.

- Dia de sant Valentí: sopar amb una rifa tot col·laborant amb la Taula del bon Profit.

- Diumenge de Rams: venda de palmes.

- 9 d'octubre: mercat al carrer de l'Albereda on es ven ceràmica i productes gastronòmics típics de la nostra terra.

- Altres activitats: l'adaptació a les circumstàncies de cada època ha fet que varien molt aquestes altres fonts de finançament. Cal destacar l'edició de llibres relacionats amb Benidorm, les revetlles al Castell, concursos de tir de coloms, etc. Pel que fa als llibres, cal destacar l'edició de: *Benidorm, recopilación fotográfica* (1985), *1740-1990: 250 aniversario hallazgo de la Virgen del Sufragio* (1990), *25 años de ilusión y fiesta* (1997), així com una reedició de l'obra de Pere Maria Orts, *Arribada d'una imatge de la verge a Benidorm*.

- Revista de Festes: S'inicia la seua publicació com a mínim des de la dècada de 1930. La revista de 1988 arreplega fotografies de portades de llibres de festes de 1943, 1947, 1950 i 1954. A partir de 1960, es

presenten totes les portades sense interrupció. Els primers llibres eren molt senzills i de poques pàgines donat que només incloïen el programa de festes. A poc a poc l'estructura ha anat fent-se més complexa i el nombre de pàgines s'ha multiplicat. L'any 1990, celebració del 250 aniversari de l'arribada de la Mare de Déu a Benidorm es van fer dues revistes, una de publicitat i l'altra amb el programa i les publicacions. A partir de 1980, hi ha una estructura quasi fixa:

- Fotografies de les autoritats, dels majorals, etc.

- Copletes que es canten a la Mare de Déu. N'hi ha algunes tradicionals i d'altres noves per inventiva popular.

- L'himne de la Mare de Déu

- Col·laboracions literàries i històriques. La qualitat i l'actualitat dels treballs històrics i culturals sol ser excel·lent. Cal destacar les nombroses col·laboracions de l'historiador Pere Maria Orts i Bosch.

- Publicitat. És una importantíssima font de finançament que aprofita per cobrir les despeses de l'edició i a més per recaptar fons per a les festes. Cada any s'incrementa el nombre d'empreses que s'hi fan publicitat.

- Revista *Les Festes*, que es va editar mensualment durant l'any 1975 amb motiu de la commemoració de les Noces d'Or de la coronació de la Mare de Déu del Sufragi.

Diccionari de Benidorm